

چرا نماز طواف جز در پشت مقام ابراهیم (ع) پذیرفته نیست؟

مقام ابراهیم یکی از «آیات بینات» الهی است و نماز طواف نزد این مقام دارای فلسفه عمیق اعتقادی، اجتماعی و تاریخی است و به همین دلیل در فقه اسلامی به ویژه فقه امامیه، نماز طواف در حج و عمره جز پشت مقام ابراهیم یا نزدیک آن پذیرفته نیست.

مقام ابراهیم یکی از «آیات بینات» الهی است و نماز طواف نزد این مقام دارای فلسفه عمیق اعتقادی، اجتماعی و تاریخی است و به همین دلیل در فقه اسلامی به ویژه فقه امامیه، نماز طواف در حج و عمره جز پشت مقام ابراهیم یا نزدیک آن پذیرفته نیست.

به گزارش خبرنگار جامعه فارس، مقام ابراهیم یکی از «آیات بینات» الهی است و نماز طواف نزد مقام دارای فلسفه عمیق اعتقادی، اجتماعی و تاریخی است و به همین دلیل در فقه اسلامی به ویژه فقه امامیه، نماز طواف در حج و عمره جز پشت مقام ابراهیم یا نزدیک آن پذیرفته نیست.

مقام (به فتح میم) در لغت به معنای محل قیام و جای ایستادن است و در این جا مقصود همان سنگی است که ابراهیم خلیل (ع) هنگام بنای کعبه بر آن ایستاد و با دستیاری اسماعیل (ع) علم کعبه را برافراشتند و به روایتی، سنگی که حضرت ابراهیم (ع) پس از بنای کعبه بر آن ایستاد و آهنگ حج داد و مردم را فراخواند تا به طواف بیت عتیق بیایند و هنگام ایستادن اثر پای او بر آن سنگ نقش بست. آثار و اسناد تاریخی نشان می‌دهد که مقام ابراهیم در تاریخ پیشینه ای گسست ناپذیر دارد. جناب ابوطالب عموی گرمی پیغمبر (ص) در شعری به این موضوع اشاره کرده و می‌گوید: «اثر پای ابراهیم در این سنگ پابرجاست آنگاه که با پاهای دهنه ه بده، کفش بر آن ایستاد».

مشخصات مقام

مقام ابراهیم، آن گونه که توصیف کرده‌اند، سنگی است از نوع مرمر، به رنگ سفید مایل به زردی و سرخی، به شکل مکعب، با مساحت حدود یک ذراع در یک ذراع یعنی حدود چهل در چهل سانتی متر و یا 36 در 36 سانتی متر با ارتفاع 20 سانتی متر که با پوشش از ورق طلای خالص اطراف آن بسته شده و جای دو پا در وسط آن دیده می‌شود که بر اثر تماس دست زائران، اثر دقیق پاها و انگشتان آن مشخص نیست و تنها دو حفره بر جای مانده است.

این سنگ بر پایه‌ای از سنگ مرمر با قطر 36 سانتی‌متر قرار گرفته و با اتصالاتی از طلا بدان مهار گردیده است. مقام در داخل مقصوره‌ای از شیشه، از نوع کریستال قرار گرفته و بالای آن قبه‌ای کوچک است و هلالی بر فراز آن نصب گردیده است. ارتفاع این بنا از کف زمین به سه متر بالغ می‌شود.

مقام در ضلع شرقی کعبه، تقریباً مقابل در کعبه مستقر است و کسی که رو به مقام بایستد کعبه و در خانه را پیش روی دارد. مقام ابراهیم (ع) مورد توجه و احترام عمومی زائران از هر فرقه و مذهب است. هر چند در مورد نماز پشت مقام اختلاف نظرهای فقهی محمد دارد.

پیشینه مقام ابراهیم

هریک از مشاعر و مناسک حج را پیشینه‌ای است که نشان می‌دهد رمز و راز این مشاعر و مناسک، فراتر از آن چیزی است که در بدو امر جلب نظر می‌کند، از این رو خداوند حج را مشتمل بر «آیات بینات» خوانده است: «فیه آیات بَیِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ». از جمله این آیات روشن و روشنگر، مقام ابراهیم است که تخصیص به ذکر داده شده. مقام هر چند به ظاهر بیش از قطعه سنگی نیست که اثر پای انسانی بر آن نقش بسته است، اما از نظر تاریخی این سنگ ویژگی خاص دارد و از آن مهم تر بُعد معنوی آن است که با این آیات نمادین تبیین می‌شود.

نقطه آغازین مقام، چنانکه در روایتی از امام صادق (ع) نقل شده، بدین گونه است: «هنگامی که خداوند به ابراهیم وحی کرد اعلام حج کند، سنگی را که جای پای ابراهیم بر آن است، گرفت و در کنار خانه کعبه، درست مقابل موضع کنونی مقام نهاد و بر آن ایستاد و با صدای بلند فرمان الهی را اعلام کرد و همین که ابراهیم لب به سخن گشود، آن سنگ تحمل وی را نداشت و دو پای او در آن فرو رفت. سپس ابراهیم پای خود را به سختی از آن سنگ بیرون کشید.

با مرور زمان، وقتی ازدحام مردم موجب مشقت و زحمت زائران بیت شد، آن سنگ را از جای پیشین به محل کنونی با فاصله تقریباً 13 متر، از خانه کعبه منتقل کردند تا مطاف برای زائران خلوت شود و بدین گونه بود که خداوند حضرت محمد (ص) را به رسالت برانگیخت و آن حضرت مقام را به همان محلی برگرداند که ابراهیم نهاده بود و بدین‌گونه بود تا پیامبر رحلت کردند و در زمان ابوبکر و اوایل خلافت عمر نیز بدین منوال بود تا این که عمر دستور داد به جهت ازدحام زائران مقام به جای قبلی برگردانده شود».

از برخی روایات استفاده می‌شود که مقام ابراهیم (ع) از سنگ‌های بهشتی است؛ مانند «حجر ال‌أسود» و «حجر بنی اسرائیل» و در برخی روایات آمده است که چون آدم (ع) به بنای کعبه مأمور شد، کوه ابوقبیس صدا زد: «ای آدم، امانتی نزد من است، یکی حجر ال‌أسود و دیگری مقام ابراهیم و آدم آن دو را گرفت و در موضع خود در دیوار کعبه نهاد».

چرا نماز طواف جز در پشت مقام ابراهیم پذیرفته نیست؟

همان گونه که از آیه کریمه: «وَ اتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّیً...» استفاده می‌شود، محل نماز طواف باید از مقام ابراهیم اتخاذ شود و آیه کریمه با کاربرد «... مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ...» بیش از این بیان نمی‌کند که محل نماز باید برگرفته از مقام ابراهیم باشد. و بدین ترتیب مقام در نماز طواف موضوعیت پیدا می‌کند، در هر جا که قرار گرفته باشد، خواه در جوار کعبه، مانند گذشته و چه

با فاصله از کعبه مانند زمان حاضر.

همان گونه که حضرت صادق(ع) برای اثبات خلفیت به همین آیه مبارکه استناد کرده است: « لَيْسَ لَاحِدٌ أَنْ يُصَلِّيَ رَكَعَتَيْنِ طَوَافِ الْقَرِيضَةِ إِلَّا خَلْفَ الْمَقَامِ لِقَوْلِ الْهَلْ عَزَّوَجَلَّ : « . . . وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى . . . فَإِنْ صَلَّيْتَهُمَا فِي غَيْرِهِ فَعَلَيْكَ إِعَادَةُ الصَّلَاةِ».